

Tridsať rokov Ekumenického spoločenstva cirkví a náboženských spoločností na území mesta Košice

Ladislav Varga

<https://doi.org/10.54937/nhe.2024.13.1.65-81>

Thirty years of the Ecumenical Community of Churches and Religious Societies in the territory of the city of Košice

Abstract: *The Ecumenical community of churches and religious societies in the city of Košice has been witness of unity between churches for 30 years. The decades of walking together towards unity are filled with many activities. The article is one of several efforts to gradually map the history of the community from the first impulses to its beginnings to the current period. It represents the individual periods of the community and a gradual development of the three dimensions of the ecumenical movement – spiritual, theological and social.*

Keywords: *Ecumenism. Passion procession. Week of Prayer for Unity. Advent evening. Divine services.*

Úvod

Ekumenické spoločenstvo cirkví a náboženských spoločností na území mesta Košice (Ekuména) datuje svoj vznik do počiatkov 90. rokov 20. storočia. Samo seba definovalo ako združenie „cirkví a inštitúcie, ktoré vyznávajú Pána Ježiša Krista ako Boha a Spasiteľa, napomáhajú zbližovaniu kresťanov a usilujú sa o toleranciu, vzájomnú úctu a bratskú spoluprácu na Božiu slávu.“¹

¹Konečný, Anton a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2011*. Bratislava: Nové mesto, 2012, s. 12.

Cieľom tohto článku je priniest históriu a činnosť Ekumeny za 30 rokov jej existencie Košiciach. Hlavným zdrojom informácií sú publikácie o samotnej Ekuméne a svedectvo zakladateľa a člena spoločenstva Mons. Antona Konečného. Tieto materiály sú obohatené rozličnými príspevkami z publikácií a archívu samotného spoločenstva.

Ekumena a jej vznik v kontexte ekumenického hnutia vo svete

Začiatok 90. rokov predstavuje prelom v našich dejinách. Po rokoch útlaku, prišlo obdobie slobody, zvlášť z pohľadu viery a života cirkví. Prechod od totality k slobode umožnil vytvoriť priestor pre rozvoj vzťahov medzi jednotlivými cirkvami.

Myšlienka vytvárania a budovania jednoty medzi kresťanmi je sama o sebe veľmi stará a siaha až do samotných časov apoštolov, keď sa pozrieme na prvý koncil v Jeruzaleme z tohto pohľadu. Vtedy sa objavila problematika nutnosti riešenia jednoty na pozadí rozdielov medzi kresťanmi pochádzajúcimi zo židovstva a z pohanstva.

Ak však hovoríme o ekumenizme v súčasnej dobe, sústreďujeme sa hlavne na rozmer tzv. moderného ekumenického hnutia. To svoje počiatkové korene nachádza vo Svetevej misijnej konferencii uskutočnenej v Edinburghu 1910. Zúčastnení zástupcovia s jednotlivých cirkví si uvedomili veľký problém rozdelenia, ktorý sťažuje misijnú činnosť kresťanov. Zastúpené boli hlavne cirkvi, ktoré pochádzajú z obdobia reformácie, pozvanie prijali aj predstavitelia Pravoslávnej cirkvi.

Hnutie sa postupne rozširovalo na základe myšlienky jednoty, ktorej nutnosť sa v 20. stor. začala stále viac ukazovať ako veľmi potrebná. Jedným z dôsledkom tragických udalostí v prvej polovici 20. storočia bol aj rozvoj ekumenizmu, ktorý sa naplno začal rozvíjať takmer 40 rokov po konferencii v Edinburghu. Prelomovým bodom bol rok 1964, kedy sa pripojila Katolícka cirkev k budovaniu jednoty a začalo sa obnovovanie vzťahov medzi jednotlivými nekatolíckymi cirkvami a samotnou Katolíckou cirkvou.²

Mnohé bilaterálne dialógy viedli k postupnému pozitívnemu prístupu a mnohým nádejným predstavám. Aj keď si jednotliví členovia plne uvedomovali, že absolútny cieľ ekumenického hnutia – spoločné slávenie Eucharistie – je momentálne ešte nedosiahnuteľný, no rozvoj komunikácie a dialógu dával impulzy, ktoré viedli k pozitívnej nálade. 70. a 80. roky sú naplnené vytváraním a rozvojom bilaterálnych a viac laterálnych dialógov medzi jednotlivými cirkvami. Cez mnohé prekážky sa začali budovať a rozvíjať aj teologické dialógy, zvlášť by som spomenul bilaterálny dialóg medzi Katolíckou cirkvou a Pravoslávnu cirkvou, ktorá až cez samotný zásah vtedy novozvoleného pápeža Jána Pavla II. naberá konkrétne uskutočnenie. V 80. rokoch sa aj tento dialóg postupne rozvíjal podľa dohodnutého postupu.

Radosť z rozvoja vzťahov, osobných, ale aj profesionálnych, bola ovplyvnená príchodom 90. rokov. Počiatkový optimizmus postupne začal vprchávať. Politické zmeny koncom roku 1989 priniesli mnoho nádeje. Avšak v ekumenickom prostredí priniesli viac otázok a nepochopenia.

² Oficiálnym považovaným pripojením sa k celosvetovému ekumenickému hnutiu bolo prijatie dokumentu počas Druhého Vatikánskeho koncilu *Unitatis redintegratio*.

Rozpad východného bloku a otvorenie hraníc spôsobilo aj strach, ako bude ďalej pokračovať ekumenizmus. Veľmi to ovplyvnilo zvlášť bilaterálny dialóg medzi Pravoslávnu cirkvou a Katolíckou cirkvou. Prišli predstavy, že vytvorenie jednoty bude znamenať prechod Pravoslávia na Gréckokatolícku cirkev.³ Táto idea nikdy nebola centrom myslenia v budovania jednoty medzi Katolíckou cirkvou a Pravoslávnu. Nešťastne však ovplyvnila dialóg, ktorý sa v roku 1993 zastavil vyhlásením reagujúcim na nové politické okolnosti vytvorené v strednej a východnej Európe.

Spolu s narušením vzťahov medzi vyššie spomenutými cirkvami a postupne narastajúcou aj frustráciou, či stratou nádejí v budovaní jednoty sa vytvoril pojem pre ekumenizmus v 90. rokoch ako „Ekumenická zima.“ Neznamená to, že ekumenizmus prestal existovať. Tak, ako ani počas zimy život nezaniká, ani v tomto prípade ekumenizmus, ako taký neprestal existovať, ale v porovnaní s predchádzajúcimi dekadami bol niekde inde.

Stručný opis situácie na začiatku 90. rokov vo svete ekumenického hnutia uvádza do reality, v ktorej sa formuje Ekumena v Košiciach. Pokiaľ sa postupne nálady vo svete oslabovali a neboli také silné ako v predchádzajúcich dekadách, tak obdobie slobody prinieslo naopak nové možnosti a ponuky na vytvorenie ekumenizmu v našich podmienkach.

Obdobie predchádzajúce vzniku Ekumeny

Vznik Ekumeny v Košiciach predchádzalo niekoľko okolností a udalostí, ktoré postupne viedli a dali priestor pre budúci vznik spoločenstva. Aj keď by sa mohli zdať ako zanedbateľné, predsa zohrali svoju podstatnú úlohu. Tým prvým bolo vytvorenie Komisie cirkví pri Mestskom zastupiteľstve mesta Košice. V roku 1991 mesto Košice vytvorilo priestor pre jednotlivé cirkvi v meste.⁴ Jednou z myšlienok bolo vytvoriť platformu, kde by mohli jednotlivé cirkvi v meste napomôcť k rozvoju samotného mesta. Nepriamym dôsledkom bolo pravidelné stretávanie sa zástupcov jednotlivých cirkví. Anton Konečný to opisuje ako sedenie v jednej lavici.⁵ Vytvorený priestor pre budovanie vzťahov a nadviazania osobných kontaktov medzi cirkvami bol výzvou na pokračovanie. Tieto kontakty sa stali prvým a podstatným predpokladom pre vytvorenie oficiálneho spoločenstva v budúcnosti.

Ďalším nepriamym popudom bol Festival sakrálneho umenia.⁶ Idea vyšla z mesta Košice, ktoré bolo známe aj historicky ako mesto, kde mali svoje miesto mnohé cirkvi. Festival je aj prirodzeným dôsledkom nášho národného dedičstva, ktoré je hlboko prepojené s kresťanskou cyrilo-metodskou tradíciou. Spojenie umenia a kresťanstva má svoje

³ Dicastero per la promozione dell' unità dei Cristiani, Joint International Commission for Theological Dialogue Between the Catholic Church and the Orthodox Church: <http://www.christianunity.va/content/unitacristiani/en/dialoghi/sezione-orientale/chiese-ortodosse-di-tradizione-bizantina/commissione-mista-internazionale-per-il-dialogo-teologico-tra-la/documenti-di-dialogo/testo-in-lingua-inglese.html> (accessed 13.06.2024).

⁴ DOJČAROVÁ, Eubica. *K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach*, <https://web.vucke.sk/files/kultura/ekumenizmus-kosiciach-okoli.pdf> (assessed 17.05.2024).

⁵ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*. Trebišov: Farebná galéria umenia, 2023), s. 18; KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*. Bratislava: Nové mesto, 2022, s. 206.

⁶ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 18.

hlboké korene v histórii ľudstva. Preto bolo prirodzeným dôsledkom, že na tvorení a napĺňaní programu festivalu mali podiel jednotlivé cirkvi v meste Košice.⁷ Festival v prvých rokoch tiež prechádzal formáciou a hľadaním spôsobu, ako rozvíjať tento rozmer spoločnosti. Nakoniec sa ustálil vo forme, ako ju poznáme dnes v roku 1994. V rokoch formovania, hľadania štruktúry a organizovania festivalu sa postupne vynorila aj myšlienka vytvoriť oficiálne ekumenické spoločenstvo. A tu niekde môžeme nachádzať prvé koncepty myšlienky vytvorenia ekumenického spoločenstva.⁸

Tretím podnetom bola požiadavka Matice slovenskej, ktorá prišla s podnetom za vtedajším rímskokatolíckym biskupom Alojzom Tkáčom⁹, ale aj za tajomníčkou Komisie pre cirkvi.¹⁰ Myšlienkou bolo vytvorenie spoločnej ekumenicky ladenej bohoslužby pri príležitosti druhého výročia založenia Slovenskej republiky. Tento podnet bol nasmerovaný ďalej na vtedajšieho rektora kňazského seminára Antona Konečného, aby našiel primeranú formu liturgického slávenia.

Podnet a myšlienka nakoniec našli uplatnenie v Týždni modlitieb za jednotu kresťanov, ktorý sa už tradične koná po celom svete od 18. do 25. januára. Od 70. rokov sa na tvorbe materiálov podieľajú Svetová rada cirkvi a Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov (dnes Diskatérium pre napomáhanie jednoty kresťanov). Práve toto každoročné celosvetové stretávanie v modlitbe za jednotu kresťanov sa stalo možnosťou pre uskutočnenie prvej ekumenickej bohoslužby a prvotinou v praktickom formovaní budúceho ekumenického spoločenstva v Košiciach. Samotná ekumenická bohoslužba sa konala 25. januára 1995 v Dóme umenia. Spätný pohľad dneška už definuje toto slávenie ako prvú oficiálnu bohoslužbu Ekumény.

História Ekumény by sa mohla rozdeliť do troch dekád. Dáva tomu priestor aj súčasné slávenie 30. výročia (2024). Každá dekáda by sa mohla definovať cez vydané publikácie, ktoré zachytávajú život spoločenstva.

1. dekáda 1994 – 2003¹¹

Už z vyššie spomínaných okolností sa postupne vytvorila skupina kňazov – farárov a pasttorov, ktorí mali v záujme rozvíjať vzťahy zahájené zo stretnutí Komisie cirkvi pri mestskom zastupiteľstve v Košiciach. Medzi osobnosťami je potrebné spomenúť vtedajších farárov najväčších farností: Pavol Dráb (Rímskokatolícka cirkev), Cyril Jančišin (gréckokatolícka cirkev) a Dušan Havrila (Evanjelická cirkev a.v.).¹² K tejto skupine sa pridali aj ďalší. Zvlášť príchod rektora kňazského seminára Antona Konečného vytvoril aj praktický priestor, relatívne neutrálnej pôdy teologického inštitútu, v budúcnosti neskôr transformovaného na Teologickú fakultu Katolíckej univerzity.

⁷ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 102.

⁸ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 18.

⁹ KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 206.

¹⁰ DOJČÁROVÁ, Eubica. *K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach*, <https://web.vucke.sk/files/kultura/ekumenizmus-kosiciach-okoli.pdf> (assessed 17.05.2024).

¹¹ Autorský kolektív, *Ekumena Košice* (Košice: Karnat – Karol Pastor, 2001).

¹² Osobný archív, rozhovor s Mons. Pavlom Drábom.

Pri počiatkových krokoch tvorby spoločenstva – Ekumeny, mali veľmi významné miesto aj vyšší predstavení už skôr spomínaných farárov. Bez podpory biskupov jednotlivých cirkví by bolo otázne, či by vôbec Ekumena mohla vzniknúť, alebo v akej podobe a ako by sa v daných okolnostiach rozvíjala. Ich podpora a zanietenosť pre tento rozmer budovania jednoty medzi kresťanmi bola povzbudením. Týmito biskupmi boli vtedajší biskup za Rímskokatolícku cirkev Alojz Tkáč, za Gréckokatolícku cirkev Milan Chatur, za Evanjelickú cirkev a.v. Július Filo st., a za Pravoslávnu cirkev Ján Holonič v Michalovciach.

Impulzy vychádzajúce zo spoločného stretávania sa na Komisii cirkví sa presunuli do priestorov teologického inštitútu v kňazskom seminári. Jednotlivé neformálne stretnutia¹³ prehlbovali vzájomné vzťahy, ktoré pri podnete z Matice slovenskej začali naberať konkrétne rozmery. Uskutočnenie prvej ekumenickej bohoslužby v januári 1995 prinieslo veľa nadšenia. Účastníci opisujú toto stretnutie ako okamih veľkého nadšenia a očakávania tak zo strany predstaviteľov jednotlivých cirkví, ako aj zo strany jednotlivých veriacich. Dóm umenia so svojou vtedajšou kapacitou 1800 miest nestačil pojať všetkých, ktorí sa chceli bohoslužby zúčastniť.

Nadšenie postupne pokračovalo. Odzrkadlilo sa to v praktickom pozývaní predstaviteľov aj ďalších cirkví v meste, aby sa pridali naplno k danému spoločenstvu, ktoré sa približne v časovom horizonte dvoch – troch mesiacov rozšírilo na súčasných deväť cirkví: Apoštolská cirkev, Bratská jednota baptistov, Cirkev bratská, Československá cirkev husitská, Evanjelická cirkev a. v., Gréckokatolícka cirkev, Pravoslávna cirkev, Reformovaná cirkev a Rímskokatolícka cirkev. Medzi členmi jednotlivých cirkví našla svoje miesto aj miestna židovská komunita, ktorá postupom času bola zadefinovaná ako pozorovateľ, „...ktorý sa zúčastňuje ekumenických aktivít primerane svojej viere“.¹⁴ Vtedajší teologický inštitút, ako inštitúcia poskytujúca formálne priestor na stretávanie, sa stal tiež členom daného spoločenstva. Zároveň sa inštitút stal sídlom Ekumeny, a to z dôvodov dostačujúcich priestorov, vyhovujúceho zázemia a určitej neutrality.¹⁵

Prvé desaťročie činnosti Ekumeny by sa mohlo opísať ako čas formovania spoločenstva v rovine oficiálnej i ako čas formácie modlitbových aktivít. Bohoslužby, ktoré sa postupne začali v danej dekáde vytvárať, sa stali neodmysliteľnou súčasťou spirituálneho života a duchovného rastu Ekumeny. Vrcholom bolo vytvorenie právnej subjektivity a vytvorenia Ekumeny aj ako právnickej osoby. Prvá ustanovujúca schôdza sa uskutočnila 20. júna 2000.¹⁶

Bohoslužba slova za Jednotu kresťanov

Prvou ekumenickou bohoslužbou sebe vlastnou v budovaní jednoty je Ekumenická bohoslužba v týždni modlitieb za jednotu kresťanov. Jej počiatky nachádzame už v roku 1908 u Paula Wattsona. Zasadil ju do týždňa od 18. do 25. januára. Čas 7 dní bol na po-

¹³ DOJČÁROVÁ, Ľubica. *K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach*.

¹⁴ KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 207.

¹⁵ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 19.

¹⁶ DOJČÁROVÁ, Ľubica. *K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach*; Autorský kolektív. *Ekumena Košice*, s. 103.

čiatku vytýčený dvoma sviatkami, katedrou sv. Petra a sviatkom obrátenia sv. Pavla. Reformou liturgického kalendára po Druhom Vatikánskom koncile bol sviatok katedry sv. Petra presunutý, ale myšlienka a čas slávenia modlitieb ostal. Prvá bohoslužba v roku 1995 bola prvotinou Ekumeny a od daného roku sa bohoslužba koná neustále, každý rok, bez prestávky. Miestom slávenia je zvyčajne „neutrálna pôda,“ ako Dóm umenia či sála historickej radnice.

Samotná liturgia, či priebeh bohoslužby sa postupom rokov vyvíjal, až sa ustálil vo svojej zaužívanej forme, v Rímskokatolíckej cirkvi definovanej ako bohoslužba slova. Spôsob čiatku bol použitý princíp rovnakého časového vymedzenia pre jednotlivé cirkvi. Postupne sa prešlo do súčasnej podoby proporcionálneho rozdelenia textov tak, aby každá cirkev mala čo najviac rovnaké zastúpenie. Zároveň sa prešlo k tvorbe liturgie, ktorá sa odvíja od oficiálnych materiálov vytvorených Pápežskou radou na podporu jednoty kresťanov a Komisiou pre vieru a poriadok v rámci Svetovej rady cirkví. Na slovenskom preklade sa podieľa Ekumenická rada cirkví v Slovenskej republike a Konferencia biskupov Slovenska.

Pašiový sprievod

Druhou veľkou spoločnou modlitbou je Ekumenický pašiový sprievod na Veľký piatok. Po prvej spoločnej ekumenickej modlitbe v januári vystála otázka, ako spoločne sláviť najväčší kresťanský sviatok, či akým spôsobom by sa vedelo ekumenicky sprítomniť veľkonočné kresťanské tajomstvo.

Výsledný sprievod a bohoslužba je spojením dvoch znakov: čítania Božieho slova (spoločný znak všetkých cirkví, zvlášť kladený v cirkvách z protestantskej tradície) a putovania vyjadreného procesiou (znak vlastný hlavne u východných cirkví – pravoslávna cirkev a gréckokatolícka cirkev) inšpirovaný tiež formou slávenia krížovej cesty v rímskokatolíckej cirkvi.¹⁷

Prvý ekumenický pašiový sprievod sa konal na Veľký piatok 14. apríla 1995. Odvtedy sa pravidelne koná každý rok na Veľký piatok. Putovanie zvyčajne začína pred Jakobovým palácom, kde zvyknú mať vstup Apoštolská cirkev a Teologická fakulta KU. Odtiaľ sa ekumenický sprievod pohýna k evanjelickému chrámu. Nasledujú zastavenia pred kostolom Reformovanej kresťanskej cirkvi. Tu sa pridáva aj vstup Bratskej jednoty baptistov. Potom sa prechádza k Božiemu domu Cirkvi bratskej, pri ktorej sa pridáva aj vstup Československej cirkvi husitskej. Potom sa putovný sprievod presúval k miestu pravoslávneho chrámu v budove na Hlavnej ulici. Po rokoch, keď sa vybudoval nový pravoslávny chrám, sa miestom zastavenia stal stĺp so sochou Panny Márie – Imakuláta. Odtiaľ sprievod tradične pokračuje ku katedrále gréckokatolíkov a sprievod sa zakončuje pri Dóme sv. Alžbety. V tridsaťročnom slávení sa naskytlí situácie, kedy sa bohoslužba z dôvodu nepriaznivého počasia konala v niektorom z chrámov.

Samotná téma je vyberaná členmi spoločenstva, pričom sa stále dotýka tajomstva vykupiteľského diela Ježiša Krista vo svetle textov Starého a Nového zákona. Jednotlivé

¹⁷ ŠPACAI, Marián. *Milovať aj cirkev blížneho ako svoju*: <https://www.katolickenoviny.sk/rozhovor/category/rozhovor/article/milovat-aj-cirkev-blizneho-ako-svoju.xhtml> (accessed 13.06.2024).

vstupy pozostávajú z biblických textov a úvah, ktoré sú obohatené podľa okolností spevom zborov daných cirkví.

Ekumenické Veni Sancte

Prvé Ekumenické Veni Sancte sa konalo 7. októbra 1999 v Dóme sv. Alžbety. Prvotný podnet prišiel z vonku, a to od členov Technickej univerzity v Košiciach, ktorí boli inšpirovaní skúsenosťou zo zahraničnej cesty, kde sa konalo podobné slávenie na začiatku akademického roku.¹⁸ Vznik slávenia ako takého je odzrkadlením tradície európskych univerzít a úzkeho prepojenia sveta akademického a cirkevného pri vzniku prvých univerzít, ktorých názov môžeme hľadať aj vo vyjadrení *universitas professorum et scholarium*,¹⁹ ktoré znamenalo spoločenstvo učiteľov a študentov s cieľom hľadania pravdy.

Na počiatočnú myšlienku reagovali a pozitívne odpovedali aj ďalšie vysoké školy a univerzity na území mesta Košice. Od roku 2004 sa pridala aj novovzniknutá Teologická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku.

Ekumenické slávenie si prešlo rokmi rôznymi formami. V prvých rokoch malo slávenie formu bohoslužby slova spolu s predstaviteľmi akademickej obce. Miestom slávenia boli kostoly a chrámy jednotlivých cirkví. V posledných rokoch sa slávenie spojilo so sv. omšou pre študentov univerzít a vysokých škôl v seminárnom kostole sv. Antona Paduánskeho, ktorý je prepojený s Teologickou fakultou KU. Vzniklo tak slávenie Ekumenického Veni Sancte v spôsobe sv. omše latinského obradu s ekumenickou účasťou.²⁰

Ďakovná bohoslužba za úrodu

Krátko po prvom slávení Ekumenického Veni Sancte prišla myšlienka spoločného ekumenického poďakovania za úrodu. Rozvoj Ekumény a jej neustála aktivita počas rokov, pomaly prinášala vnímanie, že je to hlavne Božie dielo. To viedlo k ešte väčšiemu uvedomeniu si potreby ďakovať. Celá myšlienka vďaky ako takej a potešenie sa z darov úrody, ktoré sú hlavne dielom Božím a prejavom Jeho dobroty a starostlivosti o materiálne potreby človeka vyústili do Ďakovnej ekumenickej bohoslužby za úrodu. Prvá sa konala 17. októbra 1999 v chráme Evanjelickej cirkvi a.v. na tému „Na teba sa upierajú oči všetkých, ty im dávaš pokrm v pravý čas. Otváraš svoju ruku a ochotne sýtiš všetko, čo žije.“ (Ž 145, 15-16)²¹ Postupom rokov sa slávenie udržalo vo svojej pôvodnej forme. Miestom slávenia sú chrámy jednotlivých cirkví, ktoré sa striedajú každý rok podľa okolností a aktuálnych možností.

Adventný večer Božieho slova a hudby

Mesto Košice v rámci adventného obdobia od roku 1995 pravidelne organizuje v adventom čase predvianočný program na Hlavnej ulici v podvečerných hodinách. Na počiatku bola aj myšlienka zapojenia sa Ekumény a vytvorenie predvianočného ekumenického pro-

¹⁸ DOJČÁROVÁ, Iľubica. *K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach*.

¹⁹ KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 68.

²⁰ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 82.

²¹ Archív Ekumena.

gramu. Prvý sa konal v roku 1997. Uskutočnil sa ešte nasledujúci rok, avšak celková odozva poukázala na potrebu hľadania inej formy adventnej prípravy sa slávenie narodenia Božieho Syna. V nasledujúcich dvoch rokoch sa pristúpilo k tvorbe programu, ktorý ležal na pleciach mladých kresťanov z rozličných cirkví. Nakoniec bol ponechaný daný spôsob.

Napriek tomu stále ostávala túžba po spoločnej príprave v čase adventu. Vianoce sú predsa jedným z dvoch hlavných sviatkov všetkých kresťanov. Všetky predošlé slávenia v sebe niesli podstatnú myšlienku a tajomstvo Božieho vtelenia. Nakoniec sa vytvorilo spojenie čítania Božieho slova s hudbou a vznikol Adventný večer Božieho slova a hudby. Prvotne miestom slávenia bolo „pekné profánne prostredie“ (napr. Dóm umenia, sála Starej radnice, aula Teologickej fakulty KU), neskôr sa presunulo aj do sakrálnych priestorov podľa okolností.

Osobitné bohoslužby

„Bohoslužby sú na prvý pohľad rovnaké a pre niekoho aj stereotypné. Aj keď navonok veľakrát nebadat' rozdiely, predsa každá jedná z nich je unikátna a neopakovateľná tak, ako je aj dialóg medzi Bohom a človekom. Každý deň je iný a prináša nové skúsenosti, radosti, starosti i obohatenia. Práve tieto rôznorodosti každodenného života pohýňajú človeka k hľadaniu odpovedí, pýtania sa na pravdu, ale je to aj hľadaním svojej vlastnej autenticity.“²² Život prináša rozličné situácie, ktoré sa stali tiež podnetom ku stretnutiu sa v modlitbe. Jednou z prvých takých stretnutí, ktoré reagovali na dianie v spoločnosti v prvej dekáde, bola bohoslužba za obeť pádu dvojčiek v septembri 2001 v New Yorku.²³

Festival sakrálného umenia

Festival sakrálného umenia prispel už od svojho vzniku k podnetom, ktoré viedli k vytvoreniu Ekumeny. Preto sa spoločenstvo stalo pravidelným jeho účastníkom a prispievateľom k bohatému programu. Počas festivalu sa každoročne do roku 2000 konali aj tzv. „vzorové“ bohoslužby každej cirkvi.²⁴

Príležitostné podujatia

V rovine príležitostných podujatí, ktoré zahŕňajú v sebe kultúrne, historické a spoločenské rozmery, Ekumena prispievala svojou troškou. Vychádza to aj zo samotnej povahy našej kultúry, ktorá je postavená na židovsko-kresťanských koreňoch západnej civilizácie a preklenutá Cyrilo-metodským dedičstvom nášho národa. Je tu prelínanie rôznych sfér ľudského života s dedičstvom vierozvestcov a hodnoty spoločenské sú zároveň aj hodnotami kresťanskými.

Pôsobenie, činnosť a život Ekumenického spoločenstva prináša rôzne okolnosti s možnosťami zapojenia sa do rozličných podujatí. Niekedy je to na podnet samotného

²² VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 88.

²³ Archív Ekumena.

²⁴ DOJČÁROVÁ, Ľubica. *K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach*.

spoločenstva, inokedy je spoločenstvo pozvané pridať sa svojím dielom k zveľadeniu spoločenského podujatia.²⁵

Medzi najvýznamnejším príležitostným podujatím v prvej dekáde života Ekumeny bola účasť v evanjelickom kostole v Košiciach na odhalení pamätnej tabule trom biskupom pôsobiacim v Košiciach (14.12.2003).²⁶

Prijaté návštevy

Ekumena sa už v prvej dekáde svojho účinkovania začala otvárať aj iným ekumenickým spoločenstvám, zvlášť zo zahraničia. V roku 1997 (14. novembra) prichádza na návštevu mesta Košice Komisia pre ľudské práva, menšiny a cirkvi z Budapešti.²⁷ Toto stretnutie je prvotným, pretože otvára spoločenstvo novým komunikáciám a zároveň prichádza myšlienka navštevovania iných spoločenstiev.

Hnutie Fokuláre (dielo Máriino) bolo pre svoj ekumenický rozmer od počiatku v pozadí tvorby Ekumeny.²⁸ To sa postupne prejavilo aj návštevou Centra pre ekumenizmus hnutia Fokuláre v Ríme, ktoré sa uskutočnilo aj s predstaviteľmi ŽNO.

V roku 2002 sa tiež začína pomaly rozvíjať spolupráca s Ekumenickou skupinou na Ukrajine. 15. októbra daného roku Ekumena prijala predstaviteľov cirkví pravoslávnej, rímskokatolíckej, gréckokatolíckej a reformovanej spolu s cirkevným štátnym tajomníkom z Mukačevskej oblasti.

2. dekáda – roky 2004 – 2013

V čase druhej dekády života Ekumeny sa postupne upevňujú vzťahy vo vnútri spoločenstva. Skúseností naberá počas prvých desiatich rokov sa postupne rozvíjajú a upevňujú. Prvá dekáda poznačená hlavne rozvojom spirituálneho ekumenizmu viedla k postupne zadefinovaným ekumenickým bohoslužbám v živote Ekumeny v samotnom cykle roka. Tieto sa v druhej dekáde udržujú a rozvíjajú.

Skúsenosť zo študijnej cesty v Medzinárodnom evanjelicko-katolíckom centre v Ottmaringu pri Augsburgu (2003) povzbudil členov Ekumeny, pretože si uvedomili, že aj keď relatívne mladé spoločenstvo, tak predsa môže byť a aj je prínosom k jednote kresťanov. To povzbudilo jednotlivých členov „prinášať vlastný vklad a šíriť ekumenu v cirkevnom i profánom priestore, doma i za hranicami“.²⁹ Ekumena, ako spoločenstvo, bolo oslovené podeliť sa so svojou skúsenosťou s predstaviteľmi niekoľkých miest na Slovensku. Navštívili cirkevné semináre i Ekumenickú radu cirkví v Bratislave.

V roku sa nadviazala aj spolupráca s Košickým samosprávnym krajom, aj z dôvodu zriadenia Komisie pre cirkevné a spoločenské otázky v roku 2006. Bola uzavretá aj dohoda – memorandum o spolupráci. Anton Konečný poznamenáva, že sa „orientovala sa hlavne na sociálnu oblasť“.³⁰ Posun nastal aj v uvedomení si prítomnosti ľudí a občanov mesta Košice, ktorí sa definujú ako ľudia nevyznávajúci žiadne náboženstvo. Dôsledkom toho

²⁵ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 100.

²⁶ Menovite išlo o: Juraj Krčméry (1953 – 1958), Štefan Kátkovský (1958 – 1968) a Július Filo st. (1970 – 1994).

²⁷ DOJČÁROVÁ, Ľubica. *K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach*.

²⁸ DOJČÁROVÁ, Ľubica. *K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach*.

²⁹ KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 209.

³⁰ KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 210.

sa rozširuje štatút Ekumeny, aby sa „...záujem o dialóg rozšíril i na ľudí nevyznávajúcich vieru, pričom za jedinú spoločnú a nutnú podmienku, ktorá dialóg podmieni i umožní považujeme dobrú vôľu“.³¹

Veľkým posunom bolo uskutočnenie mnohých zahraničných ciest. Cieľom bolo na jednej strane spoznávanie centrál jednotlivých cirkví ako aj hlbšie spoznávanie svojej vlastnej identity. Cez poznanie identity druhého je možno lepšie poznávať aj seba samého. Prvé návštevy sa uskutočnili ešte počas prvej dekády života Ekumeny, no najviac ich bolo v druhej dekáde, preto ich teraz predstavujeme všetky spolu.

V roku 1999 Ekumena počas cesty do susedných Čiech navštívila ústredie Československej cirkvi husitskej, Ekumenickú radu cirkví v ČR a predsedu CCEE kardinála Miroslava Vlka. V roku 2002 to bola návšteva Pravoslávneho centra na Ukrajine. V roku 2003 spoločná cesta v Nemecku do centra Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a Ekumenického centra v Ottmaringu. V roku 2006 sa uskutočnila ekumenická cesta kresťanov a židov do Izraela, kde sa spoločenstvo stretlo s magistrátom mesta Jeruzalem i s rabínom v Haife, ktorý je zodpovedný za židovsko-kresťanské vzťahy. Sídlo Ekumenickej rady cirkví vo Švajčiarsku spolu s centrom Reformovanej cirkvi bolo cieľom cesty v roku 2007. V nasledujúcom roku sa uskutočnili návštevy centier evanjelikálnych cirkví na Slovensku – Cirkev bratská, Apoštolská cirkev, Bratská jednota baptistov, a aj Ekumenickej rady cirkví v Slovenskej republike. Rím, ako centrum Rímskokatolíckej cirkvi, sa stal cieľom cesty v roku 2009. Súčasťou cesty bola aj návšteva vtedajšej Pápežskej rady pre napomáhanie ekumenizmu a v Lopiane centrum hnutia fokoláre pre ekumenizmus. Návšteva miestnej Reformovanej teologickej fakulty v Sárospataku sa uskutočnila v roku 2012.³²

Súčasťou našich zahraničných ciest boli aj kongresy či iné mienkotvorné podujatia: 1997 Rakúsko, Graz – Európske ekumenické zhromaždenie; 2001 Bratislava – stretnutie s Chiarou Lubichovou; 2007 Rumunsko, Sibiu – Celoeurópske ekumenické stretnutie; 2009 Izrael, Jeruzalem – Kráčať spoločne v Jeruzaleme; 2010 Taliansko, Trident – Výchova a jednota; 2010 Poľsko, Gniezdo medzinárodný kongres: „Rodina – nádej pre Európu“; 2011 Taliansko, Trident – Ekumenický týždeň.³³

Významnou zmenou počas druhej dekády bola premena dovedty teologického inštitútu na Teologickú fakultu Katolíckej univerzity v roku 2003. Vytvoril sa tak ešte väčší priestor pre plnšie rozvinutie teologického dialógu. Fakulta predstavovala možnosť konať kvalifikačné práce (magisterské, doktorandské i habilitačné) s ekumenickou témou.

Podnetom pre otvorenie teologického dialógu prišiel už v roku 2000 po vydaní dokumentu *Dominus Iesus*. Anton Konečný zhŕňa toto obdobie takto: „Neočakávané vyjadrenia dokumentu rozvírili stojacu (možno i stagnujúcu) ekumenickú hladinu. Vznikla spontánna potreba hlbšie spoznať seba definície každej z cirkví ekumenického spoločenstva. ...Spoznanie bolo nekonfliktné a povzbudilo k ďalšiemu kroku. A tým bol vyšší stu-

³¹ Štatút ES KE. Príloha č. 2 z r. 2006, archív Ekumena.

³² VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 88 – 89.

³³ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 106.

peň teologického dialógu, ktorý predstavovali premyslené témy medzinárodných vedeckých ekumenických sympózií.³⁴ Prvé sa uskutočnilo v roku 2004 s výstižným názvom *Hľadanie v pravde a láske*.³⁵ Vklad každej z cirkví spočíval v predstavení jej pohľadu. Metóda zabezpečila podujatiam kontinuitu podnes. Už prvé sympóziá nás presvedčili, že s prioritou pravdy a lásky môžeme pokojne pokračovať v teologickom dialógu.³⁶ Postupne sa začali konať teologické konferencie na ekumenickú tému alebo s ekumenickou účasťou: Biblia a tradícia v kresťanských cirkvách (10.11.2011); Kristova cirkev a cirkvi (23.11.2012); Ježiš Kristus Vykupiteľ a jeho milosť (22.11.2013).³⁷

Jedným z konkrétnych výsledkov spolupráce aj na poli teologického dialógu bolo vydanie diela Martina Luthera *Magnificat* v spolupráci s hnutím Fokuláre a vydavateľstvom Nové Mesto v roku 2011.

Spolupráca Ekumeny dostala aj medzinárodný rozmer. Budovanie bratských vzťahov v rovine zmierenia sa v roku 2006 uskutočnilo aj medzi Slovenským a Maďarským národom. Iniciátorom boli biskupské konferencie Slovenska a Maďarska a podujatia sa uskutočnili v spolupráci s ekumenickými priateľmi zo Szegedu.

Čas druhej dekády je naplnený množstvom mimoriadnych ekumenických bohoslužieb: *Boboslužba slova za rodiny* pri príležitosti svetového *Familyfestu* (16.4.2005); *Ekumenická boboslužba za padlých vojakov Červenej armády*, ktorí padli pri oslobodzovaní východného Slovenska a Košíc pri príležitosti 60. výročia oslobodenia našej vlasti a ukončenia 2. svetovej vojny na Verejnom cintoríne (9.5.2005); *Ekumenická boboslužba slova* pri príležitosti sympózia *Človek v núdzi* (3.5.2006); *Ekumenická boboslužba* v Pravoslávnom chráme v Košiciach pri príležitosti medzinárodnej aktivity pre mladých *Ikona Priateľstva* v duchu ekumenického spoločenstva v Taize (20.02.2007); v seminárnom kostole sa uskutočnila *Boboslužba modlitieb za obeť dopravného nešťastia* v seminárnom kostole (12.09.2008); *Ďakovná boboslužba za prosperujúci podnik* v seminárnom kostole konaná na žiadosť vedenia určitej firmy (16.10.2008); v Evanjelickom kostole sa uskutočnila *Ďakovná boboslužba slova* pri 150. výročí založenia Vojenskej leteckej nemocnice (29.12.2008); počas *Dní mesta Košice* sa uskutočnila *Boboslužba slova a modlitba za mesto Košice* (06.05.2009); *Ďakovná sv. omša s ekumenickou účasťou* v Seminárnom kostole v rámci dvojdnového sympózia pri príležitosti 20. výročia nadobudnutia slobody (06.05.2010); Požehnanie obradnej siene na mestskom cintoríne, ktoré sa konalo podľa obradov Katolíckej cirkvi s ekumenickou účasťou (21.05.2010); v čase vytrvalých dažďov a nastávajúcich povodní, ktoré zasiahli mnohých obyvateľov nielen Košíc, sa konala *Prosebná a kajúca boboslužba slova pri povodniach* (08.06.2010); pri príležitosti *Pochodu za život* sa uskutočnila Ekumenická boboslužba slova na poďakovanie Bohu za dar ľudského života v kostole Evanjelickej Cirkvi a. v. (20.09.2013).³⁸

³⁴ KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 88 – 89.

³⁵ TASR Medzinárodné teologické a ekumenické sympóziium začalo sa v Košiciach <https://w.cassovia.sk/news/4994> (accessed 13.06.2024).

³⁶ KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 210.

³⁷ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 122.

³⁸ Archív Ekumena.

Príležitostné podujatia

V rámci príležitostných podujatí sa uskutočnila Výstava fotografií zo spoločnej cesty v Izraeli (5.-14.11.2006) v novootvorenom átriu Teologickej fakulty. V priestoroch Historickej radnice sa Ekumena podieľala na medzinárodnej konferencii „Európska kultúrna aréna.“ (5.-7.10.2007). Počas celého roka 2007 sa Ekumena podieľala rôznymi okolnosťami k získaniu titulu pre mesto Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013.³⁹

V rámci roku kultúry sa aj Ekumena podieľala na autorskej výstave fotografií Tibora Kováča (20.1. – 20.2.2010). Odhalenie pamätných tabúľ Samuelovi Timonovi (290 rokov od začatia pôsobenia na Košickej univerzite) a Jánovi Bokatiusovi (390 rokov od úmrtia) organizované mestom Košice v spolupráci s Maticou slovenskou bolo obohatené Ekumenickou ďakovnou bohoslužbou 11. novembra 2011.⁴⁰

V rámci prijatých návštev je potrebné spomenúť Organizáciu Pro Oriente z Rakúska, ktorá navštívila Ekumenu 12. júla 2008. Samotná návšteva sa niesla v sérii prednášok a vlastných aktivítach.⁴¹

3. dekáda – roky 2014 – 2023

Čas života tretej dekády Ekumeny je naplnený pokračovaním a rozvíjaním rozmerov v činnostiach, ktoré sa už stali neodmysliteľnou súčasťou života spoločenstva. Jednotlivé ekumenické bohoslužby sa uskutočňovali vo svojej pravidelnosti. Prinášali svoje výzvy, ktoré skôr boli v rovine praktického uskutočnenia a zorganizovania. Bohatstvo Svätého Písma je nevyčerpateľným zdrojom pre hľadania inšpirácie a námetov tém v jednotlivých intenciách. Preto ani nedostatok témy nebol problémom pri konaní jednotlivých ekumenických bohoslužieb.

V rovine vzťahov sa postupne prehlboval vzťah medzi mestom Košice a spoločenstvom i v uvedomení si záväznosti vzťahov. Jednotlivé cirkvi z určitého pohľadu patria do kompetencie štátnej správy, resp. samosprávy – členovia jednotlivých cirkví sú zároveň aj občanmi mesta. Na strane druhej to platí aj opačne, pretože jednotliví predstavitelia mesta, či regiónu sú aj veriaci patriaci do jednotlivej cirkvi, a tak spadajú pod pastoračnú starostlivosť.⁴²

Výmena generácií v Ekumenickom spoločenstve

Ekumenické spoločenstvo postupom času začína pociťovať potrebu aj hľadania nových tvárí, veriacich nadšených pre budovanie jednoty. Postupom času tu dochádza k výmene niektorých členov za jednotlivé cirkvi. V súčasnej dobe je zástupca moderátora Radoslav Lojan, dekan Teologickej fakulty KU, kňaz, a moderátor je Dušan Havrila, konsenior evanjelickej cirkvi, ktorý je jedným zo zakladajúcich členov. Za Katolícku cirkev spolupracujú mladí kňazi Dominik Macák a Ladislav Varga, pripravení špecializovaným teologickým vzdelaním v tejto oblasti a sú členmi Ekumenickej komisie Košickej arcidiecézy.⁴³

³⁹ Archív Ekumena.

⁴⁰ Archív Ekumena.

⁴¹ Archív Ekumena.

⁴² KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 211 – 212.

⁴³ KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*, s. 212.

Pandémia

Pandémia zasiahla všetkých ľudí rovnako, bez rozdielu národnosti, rasy, či náboženstva. Aj keď to bolo náročné obdobie pre mnohých, ponúklo dôvody zamyslieť sa nad nutnosťou potrebnej jednoty a vzájomnej pomoci. Pozvalo každého človeka k výzve vidieť jeden v druhom dar pri spoločnom prekonávaní prekážok, ktoré prináša život. Rôznorodosť ľudí a spoločenstiev je potrebné vidieť aj cez ich talenty a dary. Pandémia poukázala na ekumenický rozmer v ľudstve – delenie sa s darmi. Aj keď mnohé aktivity boli dôsledkom pandémie veľmi utlmené a život v rovine spoločenstva, či spoločenstiev ako takých bol po stránke fyzickej zredukovaný takmer až na absolútne minimum, predsa aktivity Ekumeny nezanikli. Komunikácia sa preniesla do online formy, stretnutia pokračovali takto. Spoločné ekumenické modlitby taktiež neprestali, ale postupne sa preniesli do online formy. Tu prispeli podstatným podielom bratia a sestry z Apoštolskej cirkvi, ktorí ponúkli svoje priestory a vybavenie, ktoré pomohlo preniesť bohoslužby do online sveta. To všetko sa udialo aj s výdatnou podporou samotného mesta Košice.⁴⁴

Pandémia priniesla aj svoju obeť, aspoň zatiaľ sa to tak javí. Tesne pred jej vypuknutím prišla idea vytvoriť novú platformu pre rozvinutie pozitívneho rozmeru v spoločnosti a komunitách. V spojení s Ekumenickou radou cirkvi v Slovenskej republike vznikla myšlienka vytvoriť *Fórum dobrých správ*, ktorého cieľom bolo prinášať dobré správy do spoločnosti práve aj cez rozmer jednoty a poukázania potreby vidieť aj to všetko dobré a pozitívne, čo sa deje okolo nás v spoločnosti. Táto myšlienka však narazila na praktické prekážky, ktoré jej rozvoj v momentálnej situácii zmrazili.

Tretia dekáda života Ekumeny bola bohatá na mimoriadne bohoslužby: v kostole Reformovanej cirkvi sa uskutočnili *Ekumenické modlitby za pokoj* (21.08.2014); pri príležitosti 20 rokov činnosti Ekumenického spoločenstva uskutočnila *Ekumenická bohoslužba* v priestoroch Historickej radnice (17.11.2014); *Ekumenická bohoslužba zmierenia – spomienka na Majstra Jána Husa* sa uskutočnila v Historickej radnici ako súčasť programu Medzinárodného ekumenického sympózia (20.11.2015); *Ekumenická modlitba za pokoj v Sýrii* v Dominikánskom kostole v Košiciach (12.3.2016); *Ekumenická bohoslužba slova pri príležitosti Sviatku Božieho Milosrdenstva a mimoriadneho jubilejného roka* vo svätyni Božieho milosrdenstva Košice sídlisko KVP (3.4.2016); *Boboslužba pri príležitosti Pochodu za život* v Seminárnom kostole sv. Antona Paduánskeho v Košiciach (04.04.2016); účasť na pohrebných obradoch Bohumila Kamana, kňaza Cirkvi Československej husitskej a člena Ekumenického spoločenstva (20.5.2016); *Ekumenická bohoslužba* vo Svinici pri príležitosti 601. výročia smrti Majstra Jána Husa a spomienky na nedávno zosnulého moderátora Ekumenického spoločenstva Bohumila Kamana (9.7.2016); *Ekumenická bohoslužba slova* na Verejnom cintoríne pri Odhalení hrobového miesta pre deti, ktoré zomreli pred narodením (08.11.2016); *Ekumenická bohoslužba slova* z podnetu Českého spolku v Košiciach a Cirkvi Československej Husitskej na 602. výročie smrti Majstra Jána Husa vo Svinici (01.07.2017); *Ekumenická bohoslužba slova* z podnetu Českého spolku v Košiciach a Cirkvi Československej Husitskej na 603. výročie smrti Majstra Jána Husa vo Svinici (24.06.2018); *Ekumenická bohoslužba slova a hudby* pri príležitosti pamiatky mučeníckej smrti

⁴⁴ POEOVÁ, Jana. *Ekumena v Košiciach búra múry a buduje mosty*. <https://www.vskratke.sk/ekumena-v-košiciach-bura-mury-a-buduje-mosty/> (accessed 13.06.2024).

majstra Jána Husa v kostole ECAV na sídlisku Terasa v Košiciach (03.07.2019); *Slávnostná ekumenická bohoslužba* predstaviteľov cirkví Ekumenických spoločenstiev v Košiciach a Mukačeve na záver Medzinárodnej ekumenickej konferencie, 25. výročia Ekumenického spoločenstva v Košiciach a 650. výročia udelenia erbovej listiny mestu Košice (14.11.2019); *Ekumenická bohoslužba* v Evanjelickom a. v. kostole v Poprade založená na Lundskej liturgii (26.10.2021); *Ekumenická ďakovná bohoslužba za úrodu spojená s modlitbami za Izrael a za pokoj vo Svätej Zemi* (22.10.2023).⁴⁵

Príležitostné podujatia

Vernisáž fotografií na tému "SVEDECTVÁ PREŽIVŠÍCH" v Kulturparku (7.9.2022) ponúkala svedectvo ľudí, ktorí prežili holokaust. Ekumena si považovala za svoju povinnosť zúčastniť sa. Rovina budovania jednoty stojí aj na premise, aby sa zverstvá, ktoré sa stali zvlášť v 20. storočí, viacej neopakovali. V podobnom duchu sa niesla aktivita v rámci Ekumenickej bohoslužby v januári 2022, ktorá bola spojená s iniciatívou #WeRemember.⁴⁶

Spolupráca ES KE s ekumenickým hnutím na Ukrajine, najmä na Zakarpatí

Košice, ako významné mesto východnej časti Slovenska, nadviazalo spoluprácu s mestami na Zakarpatí. Jedným z dôvodov je aj susedská, geografická a dejepisná vzájomnosť. Vzťahy vybudované návštevou v roku 2002 neostali zabudnuté, ale postupne sa udržiavali a zároveň sa hľadala možnosť, ako ich ďalej rozvíjať.

Kontakty postupne prerástli do aktívnej spolupráce od roku 2015.⁴⁷ Tak sa začali konať každoročné stretnutia v mesiaci máj v rekreačnom diecéznom dome v Sinjaku. Tieto stretnutia sa stali obohatením pre obe strany. Vkladom Ekumény je prizývanie ukrajinských komunít na slovenské a aj medzinárodné podujatia i sympózia na Teologickej fakulte v Košiciach. Prínos spolupráce Konečný zhrňuje takto: „My sme na Ukrajine našli tiež mnoho podnetov. Napríklad Zakarpatskú Duchovnú radu, zahrňujúcu biskupov 11 cirkví, celoštátnu ekumenickú koordináciu ochrany hodnôt, ekumenické rádio i iniciatívy spolupráce so štátnou správou, tzv. modlitbové raňajky, a iné.“⁴⁸

Spolupráca je v súčasnosti zmenená, ale neprerušená. Roky pandémie postupne nadviazali na roky vojnové. I tieto smutné udalosti však neznamenajú koniec spolupráce, i keď v praktickej rovine sťažené.

Prijaté návštevy

Koniec pandemického obdobia otvoril opäť možnosť cestovania. Pre Ekumenu to znamenalo byť súčasťou privítania pápeža Františka na štadióne Lokomotíva v Košiciach 14.

⁴⁵ Archív Ekumena.

⁴⁶ Archív Ekumena.

⁴⁷ KONEČNÝ, Anton – FEDORKOVÁ, Dáša. *Prvé stretnutie Ekumény Košice a Ekumény Mukačevo v Zakarpatskom Sinjaku Miluj cirkev blížneho ako svoju*. <https://munkacs-diocese.org/slo/2015/06/27/prve-stretnutie-ekumeny-koice-a-ekumeny-mukaevo-v-zakarpatskom-sinjaku-miluj-cirkev-blineho-ako-svoju/> (accessed 13.06.2024)

⁴⁸ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 131.

septembra 2021. V rámci tejto návštevy sa s pomocou a podporou mesta realizoval projekt videoprojekcie s názvom: *Návšteva pápeža Františka v Košiciach 2021 a Ekumenické spoločenstvo cirkví a náboženských spoločností na území mesta Košice*.⁴⁹

28. marca 2023 navštívil mesto Košice kardinál Kurt Koch, prefekt Dikastéria na podporu jednoty kresťanov. V rámci návštevy sa uskutočnilo aj stretnutie s Ekumenickým spoločenstvom v Historickej radnici za účasti hlavných predstaviteľov Magistrátu mesta Košice a poslancov NR SR. Stretnutie bolo obohatené Ekumenickým koncertom organizovaným v priestoroch katedrály Narodenia presvätej Bohorodičky na Moyzesovej ulici.⁵⁰

Spolupráca medzi Ekuménou a TFKU

Spolupráca medzi ekumenickým spoločenstvom a Teologickou fakultou KU pokračovala v nastolenom režime pravidelných konferencií. Symbolickým ukončením predchádzajúcej dekády bola konferencia pri príležitosti 20. výročia Ekumenického spoločenstva, ktorá niesla názov: „Aké je dobré a milé, keď sú bratia spolu!“ (Ž 133, 1) (09.05.2014). Konferencie pri príležitosti 600. výročie smrti Majstra Jána Husa (20.11.2015) a 500. výročia reformácie (13. – 14.11.2017) a Ekumenický pohľad na reformáciu (26.10.2021) boli príležitosťou zamyslieť sa nad okolnosťami a kontextom udalostí vo svojom období, ale aj aktuálnosť poslania pre dnešné časy. „Názvy jednotlivých konferenčných tém poukazujú na obsah príspevkov a je na nich vidieť, že sú to spoločné témy, ktoré nás v súčasnom svete zaujímajú. Máme nádej, že v tejto tradícii budeme spolu v Duchu Svätom kráčať, komunikovať, diskutovať, počúvať sa navzájom a hľadať pravdu v láske.“⁵¹

Sociálne aktivity

Konferencie v ostatných rokoch⁵² boli svojím zameraním viac sociálne ako ekumenické. Jednou z podstatných zložiek budovania jednoty v rovine praktickej pomoci svojmu blížnemu je tzv. sociálny ekumenizmus. Dôsledkom toho sociálne témy, ako také, sú blízke poslaniu evanjelia a neodmysliteľnou súčasťou ekumenického hnutia. Niekedy možno v tom vidieť nielen budovanie jednoty s cieľom spoločného slávenia Eucharistického slávenia, ale podpora nutnej vonkajšej pomoci blížnemu v rovine napĺňania najpodstatnejších potrieb človeka, v ktorých sme si všetci ľudia neustále rovní.

Sociálne aktivity sa v počiatkoch nekonali. Pri prvopočiatkoch tento rozmer ani veľmi neprichádzal ako plán ku uskutočneniu. Dôvodom bola aj rozdielnosť v konfesionalite jednotlivých klientov. Na sociálnom poli spolupráce sa nakoniec prišiel iný rozmer cez študijný program *sociálna práca* na Teologickej fakulte KU. Svedectvom sú aj vyššie zmienené konferencie prienikov ekumenického a sociálneho rozmeru. Spolupráca viedla k spoznávaniu zariadení jednotlivých cirkví, rozšírenia v istej rovine spolupráce, objavenia

⁴⁹ Archív Ekumena.

⁵⁰ Archív Ekumena.

⁵¹ HIŠEM, Cyril. Teologická fakulta KU KE. Spolupráca medzi ESKE a TFKU. In VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 122 – 123.

⁵² Prenatálne dieťa, nádherné a jedinečné (7. – 8.11.2016); Dobrovoľníctvo a služba (20.11.2018); Pastorácia Rómov (14.11.2019); Bl. Sára Salkaházi v odkaze služby pre migrantov (3.11.2022); O bratstve a sociálnom priateľstve vo svetle ekumenického pohľadu a odkaz života Bl. Sára Salkaházy (14.11.2023)

možnosti istej spolupráce v rovine rozdielnej konfesionality klientov a nakoniec otvoreniu sa myšlienke praktického uplatňovania sociálneho ekumenizmu.

Duchovné stretnutia a duchovné obnovy

Postupom rokov sa pridala aj myšlienka organizovať spoločne duchovné obnovy, ako priestor zblížovania človeka so svojím stvoriteľom, a tak sa približovať aj k sebe navzájom, čím sa viac približujeme k Ježišovi. Prvou takou lastovičkou a pokusom v tomto smere bolo *Duchovné stretnutie pre všetkých kresťanov dobrej vôle*, konané v rámci 500. výročia Reformácie v dňoch 6. – 10. júla 2016 v Mariapoli, Demänovská dolina.⁵³

Pokračovanie myšlienky prišlo až po období pandémie. V roku 2022 sa v horskom prostredí Mýta pod Ďumbierom uskutočnila prvá ekumenická obnova pre členov ekumenických komisií, zvlášť v Evanjelickej cirkvi a.v. a Katolíckej cirkvi. Na obnove malo zastúpenie aj ES. Témou obnovy bolo „Božie slovo a Božia láska nás skutočne zjednocujú.“ Celá myšlienka vznikla z podnetu pápeža Františka, ktorý pri návšteve Slovenska v septembri 2021 podnecoval ku kontemplácii Boha ekumenickou rodinou, ktorá by „išla nad rámec filozofických a teologických konceptualizácií“. Hlavným tvorcom zamyslení bol Paolo Cocco, kapucínsky kňaz z Talianska, ktorý je zároveň aj spolupracovník Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov a člen hnutia Fokoláre.

Za účasti a pomoci viacerých členov ES sa nasledujúci rok uskutočnila ďalšia Ekumenická duchovná obnova, otvorená pre všetkých, ktorí mali záujem. Uskutočnila sa v dňoch od 18. do 21. októbra 2023 v Herľanoch. Prednášajúcim bol opäť kapucín Paolo Cocco z Talianska a Heike Vesper, evanjelická teologička pracujúca na ekumenickom sekretariáte prezidentky hnutia Fokoláre. Témou bol „Boh a výkrik dnešnej doby. Svedectvá evanjelikov a Chiary Lubichovej.“⁵⁴

Záver

Ekumena v Košiciach za 30 rokov jej činnosti sa stále neodmysliteľnou súčasťou mesta a celého spoločenstva. Čas spolu preždený pozýva, aby sa človek mohol aj spätne pozrieť na prekonanú spoločnú cestu. Cieľom tohto článku je ponúknuť postupné zhrnutie života Ekumeny za 30 rokov. Tento čas je priestorom postupného formovania a písania histórie s cieľom zachovania pamäti a skúseností. Tento článok určite nie je absolútne definovaný opis udalostí, ale je jedným z viacerých pokusov priniesť ucelenú históriu Ekumenického spoločenstva v Košiciach. Prínosom tohto článku je prinášanie života spoločenstva i z pohľadu celosvetového ekumenického hnutia ako takého a poukázanie na postupný rozvoj jednotlivých jeho zložiek v kontexte histórie a rastu Ekumeny v Košiciach.

⁵³ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 132.

⁵⁴ VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*, s. 132.

BIBLIOGRAFIA

Pramene

Archív Ekumena.

Literatúra

KONEČNÝ, Anton. *V službe jednoty*. Bratislava: Nové mesto, 2022.

VARGA, Ladislav a kol. *Ekumena Košice 1994 – 2023*. Trebišov: Farebná galéria umenia, 2023.

Internetové zdroje

DOJČÁROVÁ, Ľubica. K počiatkom Ekumenického spoločenstva v Košiciach. <https://web.vucke.sk/files/kultura/ekumenizmus-kosiciach-okoli.pdf> (assessed 17.05.2024).

KONEČNÝ, Anton – FEDORKOVÁ, Dáša. Prvé stretnutie Ekumény Košice a Ekumeny Mukačevo v Zakarpatskom Sinjaku Miluj cirkev blížneho ako svoju. <https://munkacs-diocese.org/slo/2015/06/27/prve-stretnutie-ekumeny-koice-a-ekumeny-mukaevo-v-zakarpatskom-sinjaku-miluj-cirkev-blineho-ako-svoju/> (accessed 13.06.2024)

ŠPACAI, Marián. Milovať aj cirkev blížneho ako svoju: <https://www.katolickoenviny.sk/rozhovor/category/rozhovor/article/milovat-aj-cirkev-blizneho-ako-svoju.xhtml> (accessed 13.06.2024).



Adresa autora:

Mgr. Ladislav VARGA, STL

Pontifical University of St. Thomas Aquinas

Largo Angelicum 1

00184 Rome RM, Italy

email: ladislavjvarga@gmail.com